

MAGYAR KÉMIKUSOK LAPJA

HUNGARIAN CHEMICAL JOURNAL

LXXX. évf., 11. szám, 2025. november

A Magyar Kémikusok Egyesületének tudományos ismeretterjesztő folyóirata és hivatalos lapja

SZERKESZTŐSÉG:

Felölös szerkesztő: LENTE GÁBOR
KISS TAMÁS örökös tb. főszerkesztő
Olvasószerkesztő: SILBERER VERA
Tervezőszerkesztő: HORVÁTH IMRE

Szerkesztőbizottság:

KEGLEVICH GYÖRGY,
a szerkesztőbizottság elnöke,
BÁLINT MÁRIA, BUZÁS ILONA,
DOMBRÁDY ZSOLT, FÁBIÁN ISTVÁN,
GREINER ISTVÁN, HANCSÓK JENŐ,
KALÁSZ HUBA, KISS TAMÁS,
MERNYÁK ERZSÉBET, SKODÁNÉ
FÖLDES RITA, ifj. SZÁNTAY CSABA,
SZÉPVÖLGYI JÁNOS, TÖMPE PÉTER,
ZÉKÁNY ANDRÁS

Szerkesztők:

DOBÓ DORINA, KEGLEVICH KRISTÓF,
KERTI GÁBOR, KOVÁCS LAJOS,
NAGY GÁBOR, PAP JÓZSEF SÁNDOR

Szerkesztőségi titkár: KOCOR ERIKA

Kapják az Egyesület tagjai és a megrendelők
A szerkesztésért felel: LENTE GÁBOR

Szerkesztőség: 1106 Budapest,
Fehér út 10. (White Office)
Tel.: 36-20-214-0808
E-mail: mkl@mke.org.hu

Kiadja a Magyar Kémikusok Egyesülete
Felelős kiadó: SZABÓ JÁNOS ZOLTÁN
Nyomdai előkészítés: HORVÁTH IMRE
Nyomás: Europrinting Kft.
Felelős vezető: ENDZSEL ERNŐ
Ügyvezető igazgató

Terjeszti a Magyar Kémikusok Egyesülete
Az előfizetési díjak befizethetők a CIB Bank
10700024-24764207-51100005 sz.
számlájára „MKL” megjelöléssel
Előfizetési díj egy évre 15 950 Ft
(MKE-tagoknak: 9000 Ft)
Egy lapszám ára: 1450 Ft. Külföldön terjeszti
a Batthyany Kultur-Press Kft.,
H-1014 Budapest, Szentháromság tér 6.
1251 Budapest, Postafiók 30.
Tel./fax: 36-1-201-8891, tel.: 36-1-212-5303

Hirdetések-Anzeigen-Advertisements:
KOCOR ERIKA

Magyar Kémikusok Egyesülete,
1106 Budapest, Fehér út 10. (White Office)
Tel.: 36-20-214-0808,
e-mail: mkl@mke.org.hu

Aktuális és archivált számaink honlapunkon
(<https://mkl.mke.org.hu/>) olvashatók

Index: 25 541
HU ISSN 0025-0163 (nyomtatott)
HU ISSN 1588-1199 (online)
<https://doi.org/10.24364/MKL.2025.11>

A lapot az MTA MTMT indexeli, és a REAL,
továbbá az Országos Széchényi Könyvtár
(OSZK) Elektronikus Periodika Adatbázisa
és Archivuma (EPA) archiválja

Ősszel megint új tanév kezdődött, egyetememhez, az ELTE-hez csatlakoznak HUN-REN (volt MTA) kutatóintézetek is. Ezt nem akarja az MTA, nem akarják az intézetek dolgozói, és úgy tűnik, az ELTE sem igazán. Nem vagyok biztos benne, hogy ez a tranzakció nagy haszonnal járna az érdekelteknek. Újabb területeket vett el az egyetem kancellárja az ELTE Kémiai Intézetétől az általa kiszámolt pénzügyi hiány miatt. Laborokat alakított át dolgozósobává, ami igencsak komoly értékvesztéssel jár, és tovább csökken a kutatási-oktatási tér. A vegyészhallgatók és kémiatechnológusok utóbbi két évtizedben csökkenő létszáma – ami annak a következménye lehet, hogy a közoktatás tizenkét évfolyamát tekintve ez a tantárgy szenvedte el a legnagyobb arányú óraszámcsökkenést – megfordulhat, amint láttunk már erre példát az elmúlt évek során. Az utóbbi évtized talán egyetlen jó híre az, hogy megépült egy új, 60 főre tervezett mesterséges intelligenciával és a legkorszerűbb okostech-nológiákkal felszerelt hallgatói labor (SuperSmartLab), az EU RRF-programja keretében. A kancellári rendszer bevezetését – amely sokkal nagyobb hatalmat biztosít a kancellárnak, mint a korábbi gazdasági főigazgatónak (egyetértési jogával, széles körű munkáltatói jogokkal vagy azzal, hogy az egyetem vezetőjeként eljárhat) – sem fogadták boldogan az egyetemek. Sok gond van azzal is, hogy az egyetemek nagy részét „alapítványi egyetemmel” alakították. Az ország vagyonát felhasználva, és állami finanszírozással. A BME-t ebben az évben adta el az állam egy részvénytársaságnak. Az ELTE egyelőre állami egyetem, egyedül az egyetemek közül néhány művészeti és egy kiemelten finanszírozott katonai-rendészeti intézmény társaságában. A modellt nem váltó egyetemek azt a pénzt kapják, amit eddig, illetve még azt sem. A vegyészeket érintő aktuális megszorítások is ennek a politikának a következményei.

A történelem különös játéka, hogy egyetemünk alapítványi egyetemenként működött 1635-től 1870-ig. Pázmány Péter adta a pénzt az induláshoz, majd további adományokból képződött a vagyon, amelynek jövedelméből fedezték a kiadásokat. Azután kapcsolódott be az állam, mert a megnőtt hallgatói létszám és a kor követelményei miatt az új, modern létesítmények építésének költségét és felszerelését már nem tudták az alapítványi vagyonból fedezni. Ebben az időben épült a Than-féle kémiai épület is a Trefort kertben. Az állami szerepvállalás azonban azzal is járt, hogy megalakították a gazdasági hivatalt, amit a minisztérium hamarosan teljesen az irányítása alá vont, és minden rendszerben meg is tartott. Ezzel pedig az egyetemi autonómia a jelenben is ható módon kiüresedett.

„Az egyetemnek csak papíros autonómiája van, a valóságban az nem létezik” – írta Kétly Károly orvos-professzor, aki 1902–1903-ban volt rektor. „Sajnos lassanként odajutunk, hogy a rektor, a tanács és a tantervtestület végérvényesen semmiben sem határozhatnak, összes ügyeink végleges elintézését a minisztériumban nyernek ... egyetemünk nagyon is nyög az állami bürokratizmus nyomása alatt” – állapította meg Mihályfi Ákos pap, a teológia professzora, az 1917–1918-as évek rektora.

Az ELTE – sok mindent túlélve – a 391. tanévet kezdte az idén. Itt hivatalosan 1769 óta lehet kémiát tanulni. Reméljük, hogy még legalább további néhány évszázadig folytatni tudjuk a tanítást, kutatást. Ugyanezt kívánom többi egyetemünknek is. Bízunk benne, hogy továbbra is sokan gondolkodnak majd úgy, mint Füst Milán hőse A feleségem története című könyvében: „A vegytannál ugyanis nincs érdekesebb. Mert hogy milyen költői öröm e tudományban rájönni valamire, el se hiszi, aki nem próbálta.”

2025. november

Inzelt György
az ELTE TTK Kémiai Intézet professor emeritusa

TARTALOM

OKTATÁS

Diákolimpiák vonzásában. Beszélgetés **Magyarfalvi Gáborral** és **Trócsányi András**sal 322

Amennyi a tanítványok gondolkodásában és cselekedeteiben megmarad. Beszélgetés a Rátz Tanár Úr életműdíjas **Baranyi Ilonával** 327

KITEKINTÉS

Németh László, Lente Gábor: Oláh György Nobel-érmének elárverezése 330

EGYESÜLETI ÉLET

Kovács Korinna, Kozarek Andrea, Kálmán László, Finta Zoltán, Sárközi Melinda, Gábris Bernadette, Nagy Zsombor Kristóf: „A digitalizáció ma már nem káprázat” 333

KITEKINTÉS

Kutasi Csaba: A nátrium-hidroxid szerepe a szál, a fonal és a készfelme gyártásában 334

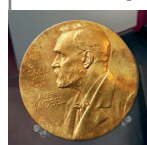
VEGYIPAR- ÉS KÉMIATÖRTÉNET
Silberer Vera: Atomok háborúja 339

VEGYÉSZLELETEK

Lente Gábor rovata 342

A HÓNAP KÉMIAI PUBLIKÁCIÓJA 344

A HÓNAP HÍREI 345

Címlapunkon:
Nobel-érmek
utóélete. Karikó Katalin
Nobel-érme a Varázshatalom kiállításán
(Horváth Imre felvétele)